

Metai XIV.

1903.

Num. 9.

# ŪKININKAS

tautiškai-politiškas žmonių laikraštis

išeina kas mėnuo vieną kartą.

—○—  
Turinys: —

Lietuvą laukia nauja kova. *Musiškis.*

Pasaka. *Dagyvas.*

Žinios: Iš Lietuvos. Lietuviai svetur.

Kankintinių šelpimas už 1902 m.

Kankintinių šelpimas per Srg.

Atsakymai.

Nuo Redakcijos (apie „Naujienas“).

—||— Prekė 15 kap. —||—

Adresas: M. Saunus, Tilsit, Ostpreussen,  
Fabrikstrasse No. 27.

## „Ūkininko“<sup>2</sup> pardavinėjimas.

### Parsisiųždinamoji metų prekė:

|                                                |             |
|------------------------------------------------|-------------|
| Prūsiose (Vokietijoje) ir Austrijoje . . . . . | 2 marki.    |
| Anglijoje . . . . .                            | 3 šilingai. |
| Amerikoje . . . . .                            | 75 centai.  |
| Lietuvoje (Maskolijoje) kuvertuose . . . . .   | 3 rubliai.  |

---

### Apgarsinimai.

# ŪKININKO KALENDORIUS

**1904** metams

jau pasirodė ir galima gauti jį Tilžėje  
pas

**M. Saunus**

Fabrikstrasse 27.

**Ūkininko Kalendorius** paduoda daug naudingų ūkininkams ir kiekvienam Lietuvos gyventojui žinių ir nieko nerašo priešingo nė valdžiai, nė tikėjimui. Jame atrasite surašytas visas šventes, prekymečius, teipgi — paaiškinimus apie kalendorių, orą, apie ūkį, arba gaspadorystę, pirklystę, rasite pamokinių, kur pasidėti pinigų, apie paleidimą nuo karūmenės, atrasite dainelių, papasakojimų ir šep visokių kitų naudingų žinių. Nuo knygnešių reikalaudami jo reikalaukite **Ūkininko Kalendoriaus** — toks jo vardas.

---

# ŪKININKAS

tautiškai-politiškas žmonių laikraštis

išeina kas mėnuo vieną kartą.

*Vardan tautos labo, tiesos ir laisvės!*

Lietuvą laukia nauja kova.

Yra vaikų pasaka Lietuvoje: „Kaip griebė už ropės bobutė, už bobutės senelis, už senelio šunelis, už šunelio katinėlis, už katinėlio gaidelis, ropę rovē, rovē ir neišrovė;“ vėl sako iš naujo pridėjus kas-kart naują rovēją, kurs vistik neišrovė; paskutinį kartą prikabina vardą vaikučio, kuriam sako pasaką ir tada jau „ropę rovē, rovē ir išrovė,“ prie to kutelioja vaiką, ir vaikas juokiasi.

Kaip su ta rope pasakoje, taip buvo beveik, kaip istorija sako, ir su Lietuva. Kirbinės tautų ir didesnės dar kirbinės vaistų per amžius ropę-Lietuvą „rovė, rovē ir neišrovė.“ Vieni rusai kokių tik vaistų nemėgino tai ropei išrauti, — bet ropė, lyg suaugusi su savo žeme, tupi ant vietos kaip uola.

Politikai, prityrę ropės neišrausią, mūsų dienoje sugalvojo tą ropę-Lietuvą ant vietos suardyti ir suskaldyti, kaip skaldo akmenį. Štai kaip sugalvojo dabartiniai galvočiai: Vilniaus generalgubernatorius Sviatopolkas Mirskis ir artimiausias jo pagalbininkas Charuzinas, kurs, kaip girdėjome, noris sugrąžinti lietuviams spaudą.

Taisomas yra projektas didelės kovos ropei-Lietuvai ant vietos suskaldyti arba praskiesti, ir štai kaip: parduodamus Lietuvoje dvarus ir valščionių žemes, užstatytus banke, taipogi mažas išdinės (kazonos) žemės skiltis supirks valsčionių bankas ir pardavinės tas žemes sukviestiems valsčionims ir miestiečiams iš Maskolijos, ypačiai iš tųjų gubernijų, iš kurių daug bežemių valsčionių ir miestiečių kraustosi į Sibirą, Turkestaną, Kaukazą,

ir į kitus tolimus kraštus. Išpardavimas žemių bus labai palengvintas kolionistams-maskoliams, nes bankas išduos jiems paskolos ligi 30—90 % perkamos žemės vertybės, teip kad pirkėjui tereiks turėti 10—20% vertumo žemės savais pinigais ir dar kiek įtaisymui ūkės; banko skolą galima bus mokėti per 30—40 metų.

Toks apgyvendinimas maskolių Lietuvoj žada būti įkūnytas per sutvarkintą kaip reikiant išėivystę, t. y. bus sutaikintos išėivių partijos jau ant vietos tose gubernijose, iškur jie keliai, ir atvyks su šeimynomis su padargais į Lietuvą ant paskirtos žemės.

Idant apgyvendinimas turėtų laukiamas pasekmes, maskoliai seks amerikiečių sistemą ir tepriims į Lietuvą stiprius ūkininkus, kurie turės su savimi šalip mokesčių bankui dar gyvų pinigų ir stiprias šeimynas ir turės nuo vietinės vyresnybės paliūdijimą, kad jie geri ūkininkai; nėra tik žinios, ar reiks tokiems išėiviams paliūdijimo nuo daktarų apie neužkrėtimą ligomis. Išėiviai be pinigų, su maža šeimyna ir nemokantieji žemės dirbti nebus priimami ir banko nebus šelpiami, idant jie nepamestų naujų savo tėviškių ir nepavirstų į valkatas, kurių daug atsirado nuo anų metų, kada dalijo jiems konfiskuotas ir išdines žemes. Sulig projekto nuomone tokie stiprūs ir tikrai maskoliški ūkininkai kaip reikiant ir su pasekme grumsis su kaimynais — lietuviais ir, būdami tvirti, galės ne tik nepasiduoti vietiniams savo kaimynams, bet ir viešpatauti ant jų, kaip pridera viešpatauti maskoliškamjam (pravoslaviškam) tikėjimui ir apšvietai.

Negana to: generalgubernatorius projektuoja drauge ir praskinti vietą Lietuvoje minėtiems ateiviams: tą jis atliksias betvarkydamas išėivystę lietuvių iš Lietuvos į tolimus kraštus: į Sibirą, Turkestaną, ir Kaukazą, net į Mandžuriją, atkreipdamas lietuvių išėivystę nuo Amerikos. Čia norinčius keltis iš tėviškių lietuvius sutvarkys vėl į skiltis, sužinos jiems žemę, paskolīs su pigiu procentu pinigų ir kels, vėl reikalaudami nuo išėivių minėtų jau sąlygų, t. y. kad turėtų kiek gyvų pinigų, stiprią šeimyną ir tt. Jau yra paskirtas tiesiai pildymui to projekto jaunas valdininkas (urėdininkas), kurs skaitysis drauge prie generalgubernatoriaus ir prie valščionių banko.

Paviršutiniškai rodos projektas plačiai apsvarstytas, nes valdžia su jo pagelba išgalės: 1) paretinti Lietuvoje vietinius

gyventojus, 2) papiginti mūsų krašte žemės prekę, 3) palengvinti materijališką valščionių būvį Maskolijos gubernijose, perkeldami nemaža jų į mūsų kraštą, 4) padidinti Lietuvoje, pačioje jos širdyje, — kaime, skaitlių maskolių, kurių lietuviai jau nebegalės viršinti, 5) perkeldama iš Lietuvos lietuvius valdžia amžinai nusikratys nuo jų ir 6) sustabdys lietuvių išeivystę į Ameriką, ir daug-daug padarysias tas projektas naudos Maskolijai, kaip mano to užmanymo šalininkai.

Mēs iš savo pusės nepaduosime čia nurodymų silpnųjų šio projekto pusių lig laiko, nenorėdami suteikti jam padrūtinimo ir pataisymo klaidų, nes nebūtų nei išmintinga, nei valyva patiems lietuviams galėsti savo priešų ginklus. Vien pasidžiaugsime, juog mūsų priešų kova bus mums labai nebaisi, kaip nebaisi liko Muravjovo apskelbta kova, ir vis dėlto nebaisi ir nevaisinga, kad maskoliai neišmano Lietuvos, t. y. jie nežino kame slepiasi Lietuvoje opi vieta, kurią reiktų užgauti. Jau iš šito aiškiai matyti, kad mūsų neišmano, sprendžia mūsų išeivystę į Ameriką esant tokią-pat, kaip išeivystę lenkų, vokiečių ir k., kurie ten keliai jieškodami naujos tėvynės, su šeimynomis ir amžinai. Lietuviai visai kitonišku būdu keliauja į Ameriką, ypačiai lietuvišku, idant per tą išeivystę pastiprintų ir sušelpų savo tėvynę. Jeigu kai-kurie išeiviai ir pasilieka Amerikoje, tai arba inteligentai dėl ypatingų priežasčių arba pasturlakiai, pelai, kurie visuomet esti toli vėjo nešami.

Kas bus iš to projekto, kas nebus, — vistik lietuviams pridera gerai žinoti ir suprasti, kas dedasi tėvynėje, idant kaip reikiant galėtų užsilaikyti naujoje kovoje.

*Mūsųškis.*

## Pasaka.

Buvo sau miestelis, kaip paprastai visi Lietuvos miesteliai, su plynėmis, kuriose rudenop skėzdavo ratai lig ašių, su gaujomis purvinų žydžiukų, su purvinai baltomis ir kitokių spalvų ožkomis, kurios savo „mikeké“, drauge su žydžiukų rėkavimu, paprastoj dienoj parodo retam praeiviui, kad miestelis vistik žmonių apgyventas.

Buvo tame miestely maža bažnytėlė su idubusia bakuže, špitole pavadinta, didi karčiama, o gal ir monopolis, kas ją žino,

žydų šulė, aibės žydų namų ir namelių ir miestelio gale — sodžius. Bet kas svarbiausia — terp nuskurusią žydų sankrovėlių gražiai išrodė neseniai kampininko Juozo Vergaičio įkurta sankrova.

Tas Juozas, arba Juzė (kaip jį visi vadindavo — teip ir męs vadisim), sako, savo amžiūje daug vargo buvo prisikentėjęs. Nuo prigimimo menkos sveikatos, da tėveliui tebegyvenant buvo pasirengęs elgetaut. Bet greitai atgriso jam tas amatas. Bevaikščiodamas po šventas vietas, kur atlaidai, kur jomarkai — atsidūrė pasienio krašte. Ten prisiklausęs visokių naujienų, pajuto toki širdies uždegimą, kad panorėjo tapti žmogumi.

Atsitiko, kad toj vietoj neseniai apsigyveno naujas gydytojas. Vargingas iš pradžios buvo jo padėjimas, nes neišgalėjo nė tarnaitės pasisamdyti. Juzė, nusimetęs elgetos tarbas, pasisiūlė gydytojui patarnaut už duoną. Daktaras apsidžiaugęs sutiko, o už jo darbą mokėjo jam tuo, ką pats turėjo, minėtina — duona ir mokslu.

Ilgai ar neilgai ten Juzė tarnavo — kasžino, bet išėjęs nuo daktaro pasijuto visai kitokiu žmogumi. Dabar Juzė jau mokėjo skaityt, rašyt, skaitliuot ir da daug ko jis išmoko, ko nevienas šunbajoris nė supirastė nesupranta. Kiek pelno jis pinigais gavo nuo pralobusio gydytojo — plynės žino, nes niekam jis nesisakė, bet turbūt šiek tiek gavo, nes tuoj prisipirkęs ėmė bastytis po kaimus ir miestelius, pardavinėdamas, o kur ir dykai dalydamas: kur knyguotes, kur paveikslėlius, kur laikraščius...

Teip besiverzdamas pakliuvo Juzė į Kražių apygardą. Kas ten atsitiko, kas ne — plynės žino; tik išten mūsų Juzė sugrižo į tėviškę... be kojos. Svetimų paklaustas, kaip kojos nustojo, pasišypsodamas atsakydavo: buvau sauvaliai kareiviū, kovojau ir tapau pažeistas, — tai, girdi, daugumo kareivių prilikimas. Artimesni žmonės pašnabždoms kitaip kalbėjo, bet kas suvaikys visas žmonių kalbas!

Bet štai sugrižęs į tėviškę, Juzė atrado savo triobelę tuščią ir ant kapinių naują kapą su kryželiu, ant kurio perskaitė, kad čia ilsis jo tėvelis.

Gailiai apverkęs savo tėvelį — sengalvėlį, nuėjo Juzė į kaimą ūkininkų pagarbint, pasakyt dėkui, kad pasirūpino gražiai palaidot jo tėvą, ir pasiteiraut, kas jam vargšui veikt su savo

grintele ir mažiuku žemės sklypeliu. Kadangi nuo prilankių Juzei ūkininkų pasirodė daug patarmių, bet labai įvairių, tai senieji nutarė sušaukti virbę, kad kuopa nuspręstų Juzės prilikimą.

Kas ten buvo šnekėta per kiaurą naktį, kas ne — nežinau. Tiktai ant rytdienos kaimas ėmė dirbt Juzės kampininko žemę, o jis pats su kaimo vežimu, parengtu kaip didelei kelionei, kažin-kur išdūmė.

Juzė kuone ištisą mėnesį išbuvo kelionėj. O tuo tarpu kaimo bendrovė užbaigė pirkti namelius ties bažnyčia, kuriuos jau seniai derėjo nuo Maušos malūnininko, pasamdė įvairių amatninkų, kurie skubinai pertaisė kambarius, išbaltė lubas ir sienas, sutaisė grindis ir pakuras ir viską parengė patogiam gyvenimui.

Sugrižo ir Juzė; bet apsikrovęs su pakais, pakeliais, pundais, pundeliais, o paskui jį sekė da du samdytu vežimu teip-pat prikrautu kažiki-kio lobio.

Naujiena apie tokį nepaprastą atsikimą it žaibas perlėkė per visą miestelį ir štai prieš naujai žmonių nupirktus namus, prie kurių Juzė tiesiai kaip prie savo privažiavo, susirinko gauja visokių žioplių su peisais ir be peisų, su ciceliais ir be cicelių, dargi iš klebonijos atbėgo tarnaitė pasiklaust, kas dedas, bet Juzė nė jai, nė kitiems nieko neatsakė ir meldė tiktai netrukdyt jam įnešt pirkinių į namus, kaimo bendrovės, girdi, jam pavestus.

Galūtinai viskas buvo sudėta, vežimai užmokėti ir paleisti, namų duris užsidarė, ir Juzė namuose užsirakino.

Teip tęsės kelias dienas, ir visokioms kalboms ir paskaloms nė galo nebuvo. Žingeidumas miestelio gyventojų pasiekė augščiausią laipsnį, teip kad ponia uriadninkienė, nebegalėdama ištvirt, liepė savo vyrui, vardan tiesų, išsiskverbt už tų visiems uždarytų durų.

Ilgai prisiėjo klebentis ponui uriadninkui Prakvostovui, kad atsidarė mažas langelis, ir Juzė iškišęs galvą paklausė, ko jam reikia. Nepatiko toks būdas svečių priėmimo miestelio viršininkui. Jis ėmė plūsti ir reikalaut, kad Juzė leistų jį į vidų, kad jam reikią pamatyti, ar nėra ko uždrausto tarp jo daiktų, teip slėpiamų nuo žmonių. Ant to Juzė akies mirksnyj nuėjęs nuo langelio tuoj vėl sugrižo ir iškišęs padavė uriadninkui kažiki-kokius popierius. Iš tų popierių viršininkas tik tiek tepatyrė,

kad namai priguli 3 gildos pirkliui Juozui Vergaičiui, vietiniam kaimiečiui, ir kad už gildą yra tiek ir tiek jo užmokėta.

Užsimastė Prakvostovas baisiai ir ėmė galvot, ar neatsiras kokia priekabė įeiti į Juzės gyvenimą. Bet čia netikėtai priėjęs kaimo galvočius pašnabždoms pasakė jam porą žodžių, ir puikus viršininkas, nuleidęs akis, pagrižo namo . . .

Kelioms dienoms praslinkus, miestelio gyventojai labai turėjo nusistebėti anksti rytą pamatę ant Juzės namų durų iškabintą juodą lentą su trumpu baltu parašu:

Juozo Vergaičio

Sankrova.

Namų duris stovėjo atviros, langai su švariai numazgotais stiklais margavo gražiai sustatytais pirkiniais — parodai. Kas drąsesnis, įėjęs vidų pamatė švarius sankrovos įtaisymus, su stiklinėmis spintomis, pilnomis įvairių pirkinių. Ko ten nebuvo! — nuo silkių, kurių bosas stovėjo tuoj už durų, lig arbatos spintoje ir saldumynų augštuose stiklo induose; nuo deguto ir varvolio švariuose medžio induose, kitoj kertėj pastatytuose, lig gardaus kvapo muių ir kvėpalų; nuo paprastos lapinės tabakos lig brangių cigarų, klebonų tik rūkomų ir tai tik didelėmis šventėmis; nuo degutuotų virvių ir virvelių lig šilkinų kaspinių ir gintaro virtinėlių . . . Bet ir išskaityt sunku, kokių pirkinių ten nebuvo; ir klebonui ir ponui ir žmogui — visiems buvo kas reikalinga.

Patsai Juzė už stalo, švariai apsivilkęs, su pasišypsojimu meiliai sveikino kiekvieną įėjusį, atsiprašė kad taip ilgai kankino jų kantrybę, „bet“ — sako — „buvo daug darbo ir, kad būčiau jus prileidęs, su savo patarmėmis butumėt man visai galvą apsvaiginę“.

Po sankrovą ruošėsi berniukas, Juzės pagelbininkas, — Petras. Tai buvo sveikas vaikesas, lig šiame laikui kaime tarnavęs už pusbernį.

Kiekvieną iš ryto įėjusį Juzė apdovanojo: kam saldumynų davė, kam riešutų, kam tabakos, o kam ir muilo gabalėlį.

Pasklydo žinia po visą miestelį; žydai ėmė aimanuoti: Juzė, girdi, jiems duoną plėšia iš burnos, ir susirinkę krūvon apsilankė pas Juzę bandyt, be neparduos jis savo sankrovos, ir patirt, ar nepigiau viską perdavinės. Nepešę nieko sulig parda-

vimo, sugrižo žydėliai vistik šiek - tiek nuraminti, kada naujas sakrovininkas užtikrino nieko neparduosias pigiau, kaip išpuola.

Pons uriadninkas Prakovostovas, prisikabinęs kalaviją ir pasišaukęs du liūdininku atėjo pažiūrėt, ar visi patentai pirkti ir užmokėti. Negalėdamas tame dalyke prisikabint, viršininkas užsimanė perkratyt visus pirkinius ir dagi Juzės gyvenimą. Bet Juzė labai mandagiai meldė jo nesisirūpint ir nesisidaryt sau tokio sunkaus darbo, kuriam atlikti yra tam tikri muito žmonės, o sulig gyvenimo kratos, tai Juzė prieš tai nieko neturįs, tiktai bijąs, kad ponui uriadninkui nebūtų nesmagu tai daryti be prokuroro leidimo.

Prakovostovas šnairiai pažiūrėjo į Juzės akis ir turbūt jose permatė ką-nors sau labai nesmagaus, nes nieko nepasakęs išdūme per duris.

Pavasaryj atėjo iš kaimo ūkininkai, kuriuos Juzė užsidaręs sankrovą vaišino iki vidunakčiui.

Žmonės pašnabždoms kalbėjo, būk kampininkas ne už savo pinigų nusipirkęs namus ir ištaisęs tokią puikią sankrovą. Esą, kaimo ūkininkai padėję tam reikalui daug pinigų ir visą pelną sankrovos daliną tarp savęs; tiktai, girdi, Juzės vardas čia veikia, o jo dalis esanti ne didesnė už kitų. Bet ko žmonės kita-kart nepliauškia! Kad visiems tikėtum, tai ir galvos nustum. Tik žinoma nuostabu, kam Juzė užsivedė sankrovos knygas ir viską, ką parduoda, dagi siulgalį, užrašo. Ir tai ne vieną, girdi, knygą jis užsivedęs, nors, sako, tose knygose nieks nerąs, ar čia vienas Juzė pirkliuoja, ar ir kiti...

Užmiršau augščiau pasakyt, kad už poros varstų nuo miestelio buvo kaimas ir ten gyveno... nė neišmanau, kaip ir pasakyt, kas ten toks gyveno. Ponas — ne ponas, sodietis — ne sodietis — kažikas. Poniškai nė kalbėt nekalbėjo, kad ir su daktaru susiėjęs, ar su aptiekininku, ar dagi su pačiu, klebonu tai vis žmoniškai kalba. Su sodiečiais jis mėgdavo susieit, pasišnekėt; darbymety ir ant lauko eidavo dirbt; tik vis matyt, kad prie sunkaus darbo iš mažumės nepratęs, arba ilgą laiką nedirbdamas gal ir nuprato, nes teip išmano, kaip apsieit su dalgiu, grėbliu arba ir su žagre, bet darbe priiusta, ir rankos, lauke padirbusios, nebeteip laisvai imasi prie plunksnos. O rašyt — smarkus buvo. Kad kam atsitiks reikalas, ar tai teisme, ar kitur, tai jis tau, vyreli, išves teip dailiai, kad ir pats

uriadninkas prieš jo raštą nieko negali ištaisyti. O kaip teisme\*) stos, kaip ims kalbėti, tai teistojai\*\*) net išsižioję klauso ir stebis, iškur toksai atsirado. Visur jis gal įlipt; ne tik pas santaikos teistoją, į apygardos teismą, bet dagi reikalui esant ir senate galis kalbėti su teistojais kaip su lygiais.

Bajorai, ir tie kreipės prie jo pagalbos, nors už akių vadino jį litvomanu ar klapomanu, gerai napasakysiu.

Sako jis važinėjęs su Juze ir jam padėjęs parūpinti visus popierius.

O žmonės teip jį myli, kad rasi nėra to, ko jam būtų pasigailėję. Žmonės sako jį esant labai mokytu, kiti sako, kad jis esąs mokytesnis už patį kunigą kleboną. Bet teip šneka, žinoma, neišmanėliai; kurgi gal būt dar toks didesnis mokslas?! Man pačiam teko girdėti, kaip jis sykį užklaustas, kas daros pragare, atsakė: „nebuvo ten — nežinau,“ — o klebonas žino! Ar šaip ar teip, o vis tik Šelpis (teip vadino tą ypata) buvo apsukrus ir geras vaikinys. Žydai, jūdės, ir tie apie jį gerai šnekėjo.

Bet grįžkim į sankrovą, seksime, kaip ten toliau klojosi mūsų Juzei.

Uriadninkas, teip staiga Juzės numalšintas, visai buvo užsimiršęs, kad yra da priekabė, nuo kurios jau, jo nuomuone, Juzė nebegalėsiąs atsikratyti. Taigi ant rytojaus vėl atėjo į sankrovą.

— Kas tau leidė — suriko šiurkščiai — iškabinti lentą su lenkišku parašu?

— Tai ne lenkiškas parašas — ramiai atsakė Juzė — tik lietuviškas, tamtikrai patvirtintas, — ir parodė jam tam tikrą popierių.

— Na, ką ten pirkliai patvirtino, man nerūpi, tik lentą tuoj nuimk!

— Ne, pone uriadninke, to nebus, lenta pasiliks ant vietos.

— Tą mes pamatysim, — suriko Prakvostovas paraudonavęs iš piktumo it virintas vėžys, ir išdūme.

Po valandos atėjo jis atgal su dviem girtuokliais, paprastais jo liūdininkais, ir su kopėčiomis, kurias tuoj pristatė prie sienos, ties parašu. Tuo tarpu Petras, išėjęs iš sankrovos, pagriebė kopėčias ir metė jas ant gatvės.

\*) sūde. \*\*) sudžios.

— „Kak ti smieješ!\*)“ sušuko uriadninkas. Bet Petras ramiai atsakė: „Nieks neturi tiesos užkloti įėjimo į sankrovą.“

— Aš tave cypėj sukirmydįsiu už pasipriešinimą valdžiai!

— Tik savęs žiūrėk, kad nesprogtum iš piktumo, — atrėmė Petras ir įėjo į sankrovą.

Tuomet uriadninkas, irgi įjęs, ėmė rašyt protokolą.

Jam teip berašant, kaip iš po žemių išlindusiu pasirodė du ūkininku. Pasisveikinusiu su Juze, užklausė, kas čia atsitiko. Teip ir teip, sako Juzė, mat protokolą rašo.

— Tai ką — atsiliepė ūkininkai — tai čia pakliuvus, matyt, ir mudviem reiks protokole pasirašyt.

— Jūsų nereikia — pramurmėjo uriadninkas. — aš turiu liūdininkus.

— Niekas, pone Prakvostovai, — atsakė žmonės, — pagal įstatus pasirašo protokole visi, kas yra tam kambaryj.

— Aš neduosiu jums pasirašyt mano protokole, — da gynės uriadninkas.

— Gaila — atsakė ūkininkai, — nes tuomet turėsime už kapeiką nusipirkt popieriaus ir sustatyt kitą protokolą.

— Nu, ladno\*\*) visvien, rašykitės čionai! — ir Prakvostovas su pirštu parodė vietą, kur reikia pasirašyt.

— Na, teip bus geriau — pasišysoję pasakė ūkininkai — vietą, kur pasirašyt, mes ir patį atsirasime, bet pirma reikia perskaityt, kas čia tam protokole parašyta.

Protokolas tapo perskaitytas. Jame buvo išguldyta, kad Petras, Juozui Vergaičiui liepiant, pasipriešino valdžiai tuo, kad pastatytas uriadninkui liepiant kopėčias apvertė.

Pirmam teko pasirašyt Juzei. Tas, prieš pasirašymą, įrašė šituos žodžius: „vistai atsitiko nėsant nėkocio valdžios apsireiškimo, tiktai svetimiems žmonėms užklojus įėjimą į sankrovą“.

— Kaip tu išdrįsti protokole ką kitą rašyt, tau tik reikia pasirašyti! — sušuko uriadninkas.

— Pirmą turiu pasakyt tamstai, — atrėmė Juzė — kad, kiek atmenu, mudu drauge kiaulių neganydavova, todėl, aš teip išmanau, tamstai nepridera į mane kalbėt su „tu;“ o ką aš užrašiau — tai jau mano darbas, kaip aš drįstu daryt šį ar tą ir, jei kas ponui Prokvostovui nepadinka, tai jis gal skųstis ir

\*) Kaip tu išdrįsti! \*\*) gerai.

vėl kitą protokolą rašyti; o dabar meldžiu liūdininkų pasirašyt ir užbaigti šitą reikalą, nes manęs laukia pirkėjai.

Kas pasidarė su tuo protokolu, nieks nežino, nes paskui apie jį nė teistojas netyrinėjo, nė uriadninkas nebeužsiminė. Tik netrukus atvažiavo pristovas ir pakvietęs Juzę liepė geruoju nuimt lentą, o prikalt kitą su rusišku parašu. Juzė atsisakė tai išpildyt, ir pristovas sustatė protokolą su užlaikymu visų tam paskirtų įstatų. Protokolas tapo paduotas santaikos teistojui ir paskirta byla. Vieton Juzės nuvažiavo į teismą Šelpis. Jis parodė teistjui, kad lietuviškas parašas ant sankrovos lentos nėkokių bendrųjų įstatų neužgintas ir kad protokolas veltui sustatytas. Teistjas, neradęs priekabės pagal įstatų, Juzę išteisino.

Nieko nepešęs ir čia Prakvostovas sykį pavakary. užėjęs į Juzės sankrovą, ėmė meiliai šnekėt ir skūstis ant savo šuniškos tarnystės, kad žmogus ir noris padoriai su kitais gyvent, bet tos, girdi, prakeiktos uriadninko pareigos neleidžiančios. Taip pavaitojęs buvo lyg pasirengęs išeit, tik duryse, tarsi atsiminęs, patrynęs kaktą su delna, užkalbino: „A, buvau užmiršęs, pritruko man tabakos, meldžiu paskolykit man ketvirtainį — tos, kur po 2 rublių svaras.“

— Su mielu noru — atsakė Juzė — tiktai mano įvestas būdas priverčia mane laikytis pirklių įstatų ir, jei tamsta pasirašys knygoj, kad apsiimi užmokėt per mėnesį, tai aš išduosiu tamstai knygutę, kur malonėsi savo ranka įrašyt tą, ko reikalauji iš sankrovos.

— Tai ar tamsta man netiki!? — Pro forma\*) tai reikalinga — atsakė Juzė, lyg su pasigailėjimu atsidūsėjęs.

— Na, jei teip, tai kas kita — nusiramino Prakvostovas ir paėmė knygutę.

Tokiu būdu Prakvostovas tapo Juzės skolininku. Ponia uriadninkienė labai prasidžiaugė ir pasakė vyrui, kad ji visuomet sakiusi, juog Vergaitis šaunus žmogus, tik tu, girdi, nemokėjai su juo gražiai apsieit. Nuo tos dienos knygutę dažnai lankydavos Juzės sankrovą. Užrašai joje buvo įvairūs, bet dažniausiai reikalaujama buvo kvepančio muilo, kvepalų, saldumynų, mindalio,

\*) dėl dėmės, teip sau.

ikrų, sardinų ir kitokių niekniekių, be kurių uriadninkas gali apsieit ir ikišiol laik apsieidavo.

Praėjo mėnuo. Sykį Juzė, išdavęs kas buvo užrašyta knygutėj, pačią knygutę pasilaikė suskaitymui skolos ir drauge nusiuntė Prakvostovui laiškėlį, melzdamas užmokėt už paimtus ant skolos pirkinius 52 rub. 47 kap. — Kaip reikia, apturėjęs rašiuką atbėgo pats Prakvostovas.

— Ar iš galvos išėjai, žmogau — sušuko jis — dabar reikalauti pinigų, juk tai ne algos laikas, ir kas gali iš sykio tokius pinigus išmokėti! —

— Aš neprivalau žinoti nė tamstos pinigų stovio, nė tamstos algos laiko, — atrėmė Juzė; — man yra įstatai, pagal kurių aš turiu elgtis ir, jei tamsta per 3 dienas skolos neišmokėsi, turėsiu pasielgt, kaip man rodo tiesos.

— Na, tai tu mane atsimi! — sušuko Prakvostovas ir tekinas išbėgo namo.

Trims dienoms praslinkus Šelpis, pasiėmęs Prakvostovo knygutę ir pirklinę Juzės knygą, nuvažiavo pas santaikos teistoją ir paėmęs išpildomąjį lapą jieškinio užtikrinimui aprašė puikią uriadninko karvę.

Nuo to laiko Prakvostovas Juzės sankrovąj nė pasirodyt nebapasirodė ir nudavė, būk jis visai pasiliovęs rūpintis Juze.

Toksai paviršutinis uriadninko nusiramimas parodė Juzei, kad reikia sergėtis iš užkampio šuns užpuolimo, ir pasiteiravęs su kaimu nusprendė, kad reikia sergėtis dieną ir ypač naktimis.

Petras tankiau ėmė suktis apie Prakvostovo tarnaitę, švairiąją Magdę, ir, susitikdamas su ja prie šulinio, kur ji pavakary ateidavo vandens, kiekvieną sykį pamylėdavo ją tai su saujele riešutų, tai su cukrainiu, tai su kit-kuo.

Sykį Petras pagrižęs vakare namo pasakė Juzei: „matyt reiks man eit į kaimą.“

— Ką ar šią-nakt prireiks liudininkų? — paklausė Juzė.

— Taigi — atsakė Petras, ir išdūmė.

Laikui atėjus, Juzė nesiskubindamas uždarė užlanges ir sankrovos duris; paskui ėmė ruoštis apie vakarienę ir belaukdamas Petro užsikaite virtuvą. Antgalo sugrižo ir Petras.

— Kodėlgi viens parėjai? — paklausė Juzė nusistebėjęs.

— Jie užeis po viso — atsakė Petras — ten buvo Šelpis ir pasakė, kad ūkininkams geriau prieš laiką nesirodyti ir užklupt

išdykėlius kaip iš netyčios. Rytoj Šelpis važiuoja į teismą — tai žada užeit į sankrovą.

— Na, jei taip, tai ir gerai: dabar pasistiprinkiva, o paskui eisiva lentos, kad žmonės rytoj nepaklystų į sankrovą.

Sočiai pavalgysiu, abudu užlipo į pastogę ir išten nunešė žemyn didelę lentą, žaliai tepliotą, su didelėmis auksuotomis raidėmis parašytą: „Juozo Vergaičio Sankrova“. Apvalė lentą nuo dulkių ir priėngusiu jai atsakomas vinis, Juzė užgesino žiburį, o Petras išspruko oran..

Naktis buvo tamsi; miestelis, be abejonės, jau miegojo, nes visuose namų languose buvo tamsu, tiktai pastogėj pas siuvėjų Peišką mirkčiojo žiburėlis. Bet pas amatninką tai nenuostabu. Tik stebėtis reikia, kuomet jie miega!

Atsigulęs patamsy Juzė nemiegojo, jis jau anksčiau buvo išgalvojęs, kad Prakovostovas ims daryt jam šunystes su kitų rankomis, ir pasirengė parodyt žmonėms, kad spėka ir rūstybė, jei ir gali daug ką padaryt, bet ne viską, nes protas ir išmintis visuomet viršų turės. Todėl jam nė nerūpėjo, kaip ir kuomet atsitiks tas, ko juodu su Petru laukia.

Užsigalvojo Juzė kuo kitu. Savo mintyse jis vis jieškojo priežasties, kodėl valdžia, kame kitame taip spaudžianti kunigus ir lenkbajorius dėl lietuvių ir žmonių apšvietimo, it didžiausias bendras kartu su jais vienok spaudžia ir stengiasi naikint lietuvių. Paėmus skyrium kiekvieną jų troškimą, galėtume pasakyt taip: lenkbajoris — tarsi girtuoklis: jo ypatoj taip išgyvenusi lenkystė ir senas būdas, kad viskas naujas išrodo jam kaip šmėkla, draudžianti jiems nustot seniai jau supuvusios, suvalgytos ir praloštos šlėktiškos garbės. Kunigai — tie gudresni už bajorus: juos baido žmonių apšvietas; jie žino, kad kur žmonės apšvietesni, ten ir padoresni, o padori žmonės neberia tiek aukų kunigams, jie ir be tokių didelių aukų tikisi, kad Viešpats neapleis jų kitame geresniamjame gyvenime, nes Jis yra teisingas žmonių Tėvas ir papirkti Jo su užmokėtomis maldomis negalima. Padorus žmogus myli ir pagerbia kunigus, jei jie patį tikrai darbuojas dėl žmonių labo, o ne dėl svetimų lenkų — pašaliečių ar savo ypotos, bet nelaiko jų už pusdievių. Valdžia — ta nori lietuvių į rusus paversti, kaip aną-met lenkai perkeitė bajorus, tik ant žmonių sau dantis nudildė nieko

nepešę. Rasi visų trijų troškimai atskiręs, bet vistik turbūt terp jų kas-nors bendro . . . .

Teip sau bemaštydamas staiga išgirdo Juzė virš sankrovos durų atsargų graibinėjimą, paskui palengvų plakimą, antgalo kažki-kas smarkiai sutraškėjo ir nugriuvo žemyn. Greit išgirdo jis ir žmonių balsus. Tuomet Juzė, užsidedęs žibintuvo žiburį ir per kiemą iš vartų ant gatvės išėjęs, šit ką pamatė: kažki-koku du driskiu kapojo nudraskytą sankrovos lentą, aplink šypsodamu stovėjo du kaimo ūkininku, žydelis - siuvėjas ir Petras. Mat reikėjo tokiam atsitikimui kad, pagal siuvėjo Peiškos žodžių, ūkininkai užėjo pas jį suderėt darbą už kailius ir sermėgas ateinančiai žiemai ir bederėdami užtruko lig vidurnakčiui. Teip jiems bešnekant išgirdo ant gatvės kažki-ką beldžiant; išėjo pasižiūrėt ir štai pamatė, kad tuodu žmogu plėšia lentą. Ūkininkai da subarė juodu, bet šiuodu atsakė nebija, nes tai uriadninkas jiems liepęs, ir da-gi su kirviu ėmė lentą kapot. Petras buvo nubėgęs uriadninko pašaukt, bet namiškiai pasakė, kad jo nėra namie.

— Tai jūs būsite liūdinkais — tarė Juzė — ar žinot kas šituodu?

— Ko nežinosi tų valkatų! — atsakė visi — Štai viens žydbernis Gurgulinskis, o kits Šmakštas, Prakvostovo bičiulis.

Ant rytdienos miestelio gyventojai itin nusistebėjo pamatę senąją lentą ant gatvės per pusę perskeltą be-gulint, o jos vietoj — puikią didelę lentą, su aukso raidėmis, žaliai ištepliotą.

Tą pačią dieną Šelpis nukako pas santaikos teistoją. Už mėnesio Gurgulinskis ir Šmakštas tapo apkaltintu ir turėjo atsėdėt po dvi savaiti kalėjime.

Atsėdėjusiu cypėj mūsų driskiu jau nebetikėjo uriadninko galybei ir kitiems patardavo nekišt nagų kur nereikia.

\* \* \*

Praslinko keletas metų po anų atsitikimų, — ir miestelyj nemaža atsimanė.

Valščius tapo perkeltas į miestelį. Atsirado ir žandaras. Klebonas iš rūpesčio persikėlė į tolimą miestą. Jo vietoj atsirado jaunas administratorius, kaip jis pats save vadino, „klebono bernas“. Senosios špitolės kaip ir nebūta, o jos vietoj riogso mūro namai — špitolė, kurios švariuose kambariuose patilpo daug senų, negalių ir ligotų žmonių, iš kurių nė vienas

neišgalėtų ne tik tai art klebono žemės arba ravėti jo daržų, bet maža kas ir ant varpinybės be pasikeltų poteriams paskambinti.

Viskas, žodis, pasitaisė ir geriaus tapo miestelyj, todėl nuostabu, koksai rūpestis galėjo išvaryti senąjį kleboną net į tolimą miestą!

Atsitiko šiteip.

Sykį žmonės, ypač bažnyčios brolystės sąnariai susitaikę nuejo pas kleboną pasišnekėti apie bažnytinius reikalus. Klebonui tai nepatiko; ką, sako, aš su jumis šnekėsiu? — turit bažnyčią, turit atliktus visus reikalus dėl jūsų dūšių, — apie ką-gi mes daugiau šnekėsim?

Teisybė, geradari, kas užmoka — niekas negali pasiskųst, kad kas būtų prastai atlikta, tik tai, mat, yra tokių, kur negali užtektinai užmokėti už palaidojimą, už šliubą ir t. t., taigi mes norėtume teip ištaisyti, kad ir tas, kur neturi kuo užsimokėti, taptų dvasiškai aprūpintas kaip priguli.

— Tai ką-gi aš čia gelbėsiu, juk negaliu aš dykai dirbti visiems!

— Kas to reikalauja, geradari, — atsakė žmonės — užtaigi mes ir susirinkom šitą dalyką apsvarstyti.

— Na, na, klausau, ką jūsų gudrios galvos išgalvojo — pasakė kunigas atsisėdęs.

— Prasti mes žmonės esam — tęsė bestovėdami — ne bartis čia atėjom, tik tai geros patarmės savo dvasiško tėvo. Štai mes teip manom: padėklos (karbonkos) be užrašų, kokiam reikalui dedami pinigai — nežinia; kam tie pinigai apverčiami — teipgi bent mes nežinome. Užtat malonėtume, po geradarijo vadovyste, iš mūsų tarpo išrinkti ištikimus žmones, kurie visos parapijos vardu, drauge su klebonu, skirtų tuos pinigus tam ar kitam reikalui ir savo darbo apskaitą išduotų parapijai. Beto norėtume palengvinti klebono darbą sulig bažnyčios ūkės, ypač: žvakių, indų, užvalkų ir t. t.; mes viską parengsime ir reikalui išduosime, klebonui-gi tik tiek terūpės, kad būtų atliktas kiekvienas dvasiškas patarnavimas, už ką bus Tamstai užmokėta, arba jei panorėsi — tai galima paskirti ir stačiai algą, atsakomą augštam Tamstos stoviui, žinoma, su priedu klebonijos žemės.

— Tai jūs mane norit paverst tarnu! — su lūpų drebėjimu vos ištarė klebonas.

— Na, ar tai gal užgauti Jūsų Mylistą, juk pats Šv. Tėvas vadina save „tarną tarnas“.

— Na, gana! — sušuko įniršęs klebonas; — klausiau jūsų, nes nuo pasistebėjimo gerklė buvo man užimta. Tai jūsų Šliupai, Šelpiai, Vergaičiai ir kiti bedieviai jus prikalbėjo ir it pikta dvasia į pagundinimą veda. Susipraskite, kad jūs esate katalikai, kurie neprivalo Dievo mindžiot po kojų. Kol aš gyvas, kol aš klebonas — to nebus. Tai paskutinis mano žodis!

— Kam čia save, kunigeli, lygint su Augščiausiu. Dievas nuo mūsų reikalauja vieno, o klebonas — visai ko kito; dėl Dievo meilės mes norime veikt su klebonu sandoriai, bet jei Tamsta nenori sutikt su visūmenes valia, tai ir mes pasakysime paskutinį savo žodį: — kol Tamsta čia būsi, arba nepermainysi savo apsiėjimo būdo su mumis, parapijos išrinktaisiais, tolaik parapijonis bus priversti lankyti kitų parapijų bažnyčias ir joms nešti savo aukas.

Kaip ten toliau atsitiko, nežinau; tik tai vienok ilgam laikui praslinkus, klebonas išdūmė; atvyko administratorius ir tapo žmonių įkurtas bažnytinis sindikatas. Sako, pas vyskupą buvusi užvesta byla, važinėję tenai bene visos apygardos bajorai iš klebono pusės; ir žmonių išrinktieji buvo nuvažiavę. Bajorai rėkė, kad bažnyčia priguli ne tik tai žmonėms, bet ir jiems lygiai. Žmonės atsakė, kad bajorai nenori suprasti žmonių kalbos, bažnyčioj vartojamos, — jie esą svetimi lietuviams ir gali pasistatyt sau kitą lenkišką bažnyčią. Šeip-teip vienok žmonės savo pasiekė...

Štai kokios permainos pasidarė miestelyj per tą laiką. Bet tai da ne viskas. Šelpis kažgi-kur pranyko. Sako išvažiavęs, kur pats nenorėjęs. Bet greitai ant jo vietos apsigyveno kitas toks, kažgi-koks Gelbis.

Kampininko Juzės sankrovos nė pažinte nebepražįsi. Pirmą ties gatvę sankrovos buvo užimta tis pusė namų, antroji pusėj gyveno pats Juzė; dabar-gi sankrova išsitiesė į visą namų ilgumą, o Juzės gyvenimui su šeimyna (tame laike Juzė, nors be kojos, paskubo vesti pačią) tapo pristatytas sparnas. Sankrova dalijasi į dvi dali su atskiru įėjimu kiekviena. Vienoj dalyj, kaip ir iš pradžių buvo, prekinėjo patsai Juzė su žmona ir pagelbininku Adomu (Petras kitam miestely atidengė sankrovą), kitoj dalyj smagi svetima mergaitė su dviem mokinėm, ūkininkų

dukterim, pardavinėjo įvairius indus, žemdarbystės prietaisus, daržovių sėmenis, superfosfatą ir tt. — Ta mergelė, sako, gerą mokslą išėjus, apsigyveno Juzės sankrovoje norėdama pati gyventi ir kitus pirklystės pamokyt.

Senoji Juzės triobelė — atnaujinta švariai, vidū išbaltinta. o iš oro su lentomis apmušta, išrodė dailiai: ant prielangių puoduose matytis buvo žolinai pastatyti; prieš namus linksmas rūtų darželis; už namų žemės plotelis, daržovių prisėtas...

Ten gyveno teipgi iš tolo atvykusi mergaitė ir, pridėsiu, neveltui ji tenai gyveno...

Pasaka, sako. — išmislas. Ir čia žinoma, ne kas kita. Bet ji galėtų tapti ir ne išmislu ir gražesnė, kad tiktai lietuviai būtų doriškai tvirtesni ir drąsesni, kad nereiktų bijotis visokių Prakovostovų ir iš marškinių vilktis, idant išpirktų į „dangaus karalystę“.

*Dagyvas.*

## Žinios.

(Meldžiame žinias rašyti ant vienos popieriaus pusės, antrą pusę palikdami dyką. Neužmirškite padėti parakvijos, pavieta ir gubernijos vardu, iškur rašote.)

### Iš Lietuvos.

#### Kauno gub.

**Lietuvos ponai išvien su maskoliais eina prieš lietuvius.** Tankiai pasimatau su tūlu lenkeliu, žmogumi be jokios užtūros (sekreto), kurs vienok labai tankiai prilenda prie kunigaikščio Oginskio ir „po sekretu“ daug dalykų nuo jo išgirsta; paskui iš Rietavo pagrižęs teipgi „po sekretu“ pasako man, o aš žmogus dar didesnis pliuškis, šit pleškinu slapta girdėtus daiktus į „Ūkininką“. Pavasari „šuniškiausias“ jo mylesta Oginskis buvo pas Vilniaus gen.-gubernatoriaus Mirskio, su kuriuo būk išsinekęs apie Lietuvį kilimą, apie spaudą ir t. t. Abudu, ir Mirskis ir Oginskis, kunigaikščiu, abudu Rusijos pavaldiniu, abudu tad apie mus lietuvius vienodai begalvoja. Bemastą tatau abudu, kad tarp apšviestųjų lietuvių, teip kunigų kaip ir šėipiau, daug esą socialistų, kad jie tiktai (apšviestesniejie) darą trenksmą dėl

spaudos, kad iš pradžios, jei spaudą ir duoti, tai tik maldaknyges teleisti spauzdinti bei kalendorius, daugiaus nieko. Toks Oginskis juk, rodos, Mirskiui į akis būtų galėjęs išdėti viską apie spaudos reikalingumą, ir jo vienas žodis galėtų daug reikšti, bet daugumui mūsų dvarponių, matyt, vienas daiktas terūpi: prisimeilanti maskoliams, — ir antras: kaip-nors priveikti lietuvių-chlopus, kurių tėvai jiems baudžiavas (lažus) ėjo. Tokius lenkus iš tiesų tik vyti iš Lietuvos laukan ir gana!..

*Polonofobas.*

**Žemaičių vyskupas permainė savo elgimos.** Seniaus doriškai prasikaltusius kunigus Žemaičių vyskupas siūzdavo į Kuršą ar į Baltarusius, o dabar, kaip nuo pačių kunigų man teko girdėti, į aną kraštą ištremia teip vadinamus „litvomanus“, kurie savo norų tėvynei tarnauti nemokėjo paslėpti. Bet man regis, kad čia tai ir yra Dievo valia: Baltarusiuose dėlto baigia nykti lietuviai ir katalikai, nes aname krašte kunigai buvo lenkomanai. Dabar-gi litvomanai, į Baltarusius ištremiami, nemaža prisidės prie atgaivinimo lietuvių aname kampe. O jei tas jiems pasisektų, tai rods būtų mums džiaugsmas, o lenkams pykimas! Bet jei lenkai griebiasi su kumščia lietuvių persekioti, tai, matyt, kad jau eina jie prie bankruto. Ir veršis dvėzdamas smarkiaus susitempia, teip ir su mūsų lenkais. Pavelykit čia man papranašauti, juog už 60-100 metų išnyks visokie „lietuvlenkiai“, o jų vaikų vaikai bus karšti tėvynaičiai. Šis „Ūkininko“ numeris tada paliūdys, ar mano pranašavimas teisingas buvo, ar ne.

*Vyturys.*

**Lauksodis, Pašvitinio par. filija (Panev. p.) Kova bažnyčioj dėl suplikacijų.** Lauksodžio bažnyčioj nemoka dar lietuviškai giedoti, nes gieda per suplikacijas „macuas“ ir „ne smertelnas.“

Lig šių metų nebuvo nė vienam atėjus į galvą išmesti svetimus žodžius. Tik šimet, 21 berželio, per šv. Aloyzą, kuomet yra atlaidai Lauksodyje, pirmas suplikacijų giedotojas Edvardas Valiulis, iš Petronių sodžiaus, užgiedojo lietuviškai „Dievą tvirtą ir nemirštantį;“ paskui jo visa bažnyčia teip-pat giedojo. Kunigas Maculevyčius, būdamas prie didžiojo altoriaus ir išgirdęs tą, pertraukė giedojimą ir liepė giedoti „macną ir nesmertelną.“ Žmonės, pilnai nesusipratę, pabijojo kunigo ir vėl giedojo po senovės. Ir padarė labai prastai.

*A. Berštalas.*

— *Kunigas — policijantas.* Mūsų kunigas M. paskutiniais laikais, prisiklausęs Pašvitinio klebono Živatkauskio, pradėjo keikti iš sakyklos lietuviškas knygas ir kokius-ten „bedievių“, kurie skaito jas, perkūnuodamas po bažnyčią ir siųzdamas tokius žmones į pragarą. Ypačiai buvo puikus keiksmas 6 liepos m.; baigdamas pamokslą atsiminė apie lietuviškas knygas ir „bedievių“, pakeikęs gerai įpyko ir trypdamas po sakyklą, mušdamas su kumsčia į ją, ištarė tokius žodžius: „Tėvai arba motinos, patyrę kad jūsų vaikai užsiima bedievyse, tai yra skaito lietuviškus knygas, arba šeimininkai, sužinoję, kad jūsų samdininkai skaito jas, kuo-veikiausiai praneškite man, o kad ne man, tai tiesiog policijai, — tegu jiems atmuša šonus, tegu meta į kalėjimą, tegu ten kirmys jie!“

Per išpažintį, persekiodamas ir tyrinėdamas tokius žmones, užsipuola net ant visai nekaltų vaikų, kaip antai 21 birž. buvo su M. Bičkuniuku, 13 metų vaiku iš Steigvilių sodžiaus. Mat, to vaiko tėvas yra išėjęs į Ameriką; kunigas užpuolė, būk tas išeisvis siunčiąs iš užsienio savo vaikams bedieviškas knygas, kurias jie platiną tarp žmonių. Vaikas, nesuprazdamas apie ką kunigas kalba, pradėjo verkti — ir tada tik kunigas, pamatęs dar tokį mažutį „bedievių“ paleidė vaiką. *A. Berštalis.*

— *Užkovota karunka.* Ačiu lauksodiečiams, kad bent karunką išmoko lietuviškai giedoti, nors kunigas Mazulis ir buvo dideliu priešu tokiam giedojimui. Kunigas visados pradėdavo karunką žodžiais: „Kas nor panai Marijai „šlūžyt.“ Žmonės tęždavo toliaus: „per Jos užtarimą išganymą gaut.“ Giedotojai ilgai kovojo, bet visgi perveikė kunigą ir išmokė jį sakyti: „tarnaut.“ Nepasiduokit, lauksodiečiai, kaip išmokėte kunigą giedoti karunką, taip išmokysitė ir suplikacijas. *A. Berštalis.*

**Pašvitinys** (Šiaulių p.) *Moterų komisija.* Pašvitinio klebonas kun. Živatkauskas bekeikdamas knygutę „Patarmės moterims“ ir kitas jai lygias užsimanė pats gyvu žodžiu, be knygelių, moteris pamokyti. 4 gegužės per pamokslą užsakė jis, kad susirinktų ateinančią nedėlios dieną visos parapijos moters, ketindamas sakyti joms vienoms kelis nedėldienius po mišparą pamokslus.

Antrą nedėlios dieną, 11 gegužės, susirinko moterų daugybės iš aplinkinių parapijų. Po mišparų išbarė vaikesus, mergaites už

neklusymą pamokslo, o ant galo pasakė: „Vyrai, vaikesai ir mergaitės po karunkos išeikit iš bažnyčios, o susirinkite tiktai vienos moters.“ Vyrai, o labiausiai vaikesai su mergaitėmis pasižvalgė į viens kitą, šipt, šipt nusijuokė ir spruko greitai laukan. Paskui girdėjom, kaip moters pasakojo: klebonas vaikščiodamas po moterų tarpą rinko mergaites ir stumdė jas laukan iš bažnyčios; viena mergaitė dar buvo moterų tarpe užsilikusi, bet ir tą moters parodė Živatkauskui ir išmetė ją iš bažnyčios.

Paskui užsidarė duris ir mokė jas vienas; sako liepęs sėstis, kad nepavargtų. Mokė ilgą valandą, o ko jis ten mokė, dar nežinome. Jeigu bus geros žinios, pačios moters gal surašys tas žinias ir paduos jas kitoms savo draugėms, o jeigu mokė blogai, teip-gi jos netylės.

*Sraigulys.*

**Rozalymas.** (Pan. pav.) *Neįvykęs užmanymas.* Žinoma, kad tų, kur da žmonės tamsi, nieko gero nepadarysi: daug darbo padėsi, visaip apkalbamas nukentėsi, o vaisiaus nė pasižiūrėti nebus. Šit, kad ir mūsų klebonas. Žiemą prieš Kalėdas buvo įtaisęs išpažinties einamą telefoną iš zakristijos į bažnyčią. Norėjo sau gerai padaryt ir žmonėms neblogai: pats nebenorėjo gerti visokio žmonių kvapo ir bevelijo šiltai sėdėti susisukęs su meškenomis, o žmonės... turbūt paskui tesuprato, kad nebereikės kaskart prie išpažinties su klebonu matytis. Bet reikėjo vieną kartą teip atsitikti, kad besėdėdamas prie telefono klebonas klauso, klauso ir aiškiai negirdi, ar kalba kas prie jo ar ne.

— Juzai. — šaukia jis zakristijoną — prieik tu, pasiklausyk, ar „spavėdojas“ kas ar ne?

Juzas priėjo, pasiklausė.

— Spavėdojas, ponai.

— Na, tai leisk mane.

Žinoma, kad zakristijonui maža beteko „spavėdot“, bet visokiems pašaipoms ir to užteko: paleido ant klebono visokias kalbas, būk jam žmonės esą, ne jis žmonėms, būk išpažintį jis į niekus verčiąs ir išjuokiąs, kad net karčiamoje pradėjo apie tai kalbėti. Nenoroms prisijėjo liežuviams galą padaryt — išardyt telefoną; beliko tik tuščia sienoje skylė, primenanti lankytoju žodžius: kam ji? Ir vargiai supras, kad čia norėta žmonėms gerą padaryti, žmoniškumo pamokyti.

**Rozalymas.** (Pan. p.) *Nebrangiai gaunama laimė.* Bėda, kad taip maža mūsų žmonės tesupranta: jie galėtų geriau gyvent, kaip gyvena, ir laimingesni būt, jei teklausytų savo ganytojų. Duokime, mūsų klebonas jau turi išradęs, kaip reikia laimingas gyvenimas pasidaryt. Kol tas išradimas vieniems našliams, kurie sau antras pačias ima, tėra geras. Kaip viskas už pinigus gaunama, taip ir laimingas gyvenimas: už dešimtį rublių klebonas muša telegramą į popiežių tėvą ir sulaukia atsakymo, laimėjančio visą gyvenimą tųjų, kieno tie rubliai. Kas nesupranta ir nenumano, kad popiežiaus tėvo palaiminimas tikriausiai duoda žmonėms laimę!? Bet atsiranda tokių neišmanėlių, kaip Dulkiškių Rakauckas, kuriam nereikalinga esą palaiminimo: jis, žmogus, įnamis esąs, pinigų neturįs, tai kam jam tas palaiminimas? Žinoma, klebonas rūpindamos savo avelių geru nedavė jam „šliūbo,“ kol neatnešė aštuonių rublių, nes daugiau neturėjo, ir neatėjo Rymo palaiminimas. Dabar, žiūrėk, rasi džiaugias klebono paklausęs!

**Linkuvos parapija** (Pan. pav.) *Be reikalo mėtomi pinigai.*  
Draugas man rašo:

„Nėra tų metų, kada mūsų kunigai kam - nors nerinktų pinigų. Praėjusius metus jie šaukė žmones nesigailėt skatiko atminimui didžiausiųjų atlaidų, kuriuos popiežius tėvas suteikė visam katalikų pasauliui. Žmonės dėjo pinigus kaip kas išmanydamas: kas kryžiui, kas šventai stovylai, kas bažnyčiai, o kas ir popiežiui tėvui. Šįmet jau šaukia pasveikinimui popiežiaus tėvo, sveiko susilaukusio tiek popiežystės metų. Žmonės vėl deda pinigus tikėdamies, kad ir jų skatikas galės pagražint dovaną šventamjam tėvui rengiamą. Neprasta ji būsianti — keletą dešimt tūkstančių mokėsianti. Kur tiek nesudės! Mūsų vienas sodžius Tulminiai davė 35 rublius. O kiek rasi tokių Lietuvą perkalėdojus? Lengvai beaikvojant kunigams žmonių minkštas širdis ir tamsybę tūkstančiai mūsų pinigų kasmet plaukia į Rymą. Kam? Dovanoms. Lyg būtume kokie didikai, nežinantieji, kur pinigus dėt ir trokštantieji tuščios garbės: štai, mes lietuviai katalikai ir neprasti! Gal sakys kas norėdamas kunigus pateisint: ne dovanoms tų siunčia pinigus, bet geriems darbams, vargdieniams ir našliams, be duonos kąsnio ir prieglaudos likusiems. Gerai. O pas mus geriems darbams nėra vietos? Męs neturime vargdienių ir našlių? Kodėl męs turime rūpintis svetimais vargais,

o savus užmiršt? Kas mums duoda pagelbą suspaudime esant ir varguose? Rodos, aišku: seniai jau turėtų mūsų kunigai daugiau savim pasirūpinti, savo avelėmis ir neskleist mūsų sunkiai uždirbamų pinigų po svetimas šalis. Kodėl-gi to nėra? Juk turime ir šviesių kunigų, kuriems negali užmest, kad jie akiai prisirišę prie Rymo ir mūsų išganyką tematyti jo gerovėje. Kodėl-gi ir jie da teip daro?“

Teisybę sakai, drauge, kad turime šviesių kunigų, kurie sako, kad lietuviai ne Rymo garbei gyvena. Bet jie daug-daugiau sako, kaip daro, jų maža, tai darbo da mažiau — beveik kaip ir nėra.

— a.

**Pašvitinys** (Pan. p.) *Dūšios ir kūno prapultis.* Trečioj nedėlioj po Velykų klebonas sakė iš pamokslo, kad blogai daro tie, kur skaito lietuviškus laikraščius ir knygeles, nes kūną žudą ir dūšią. Kūnas žūva, kaip valdžia paėmusi jį į kalėjimą pasodina; o dūšia, kaip nebegirdėdama bažnyčios mokslo ji savyj užkietėja — pragaras tuokart jai nebeišvengtinas.

Būtų da, kaip buvę, jeigu skaitytų geresni žmonės. Bet jeigu jau skaito Čičykių bobiliai . . . tokios da nebuvo girdėt! Dyki guli, jokio darbo neturi ir skaito laikraščius ir knygeles, kuriuos gina valdžia ir kunigai. Kas jums čia pelnas? Ar jūs iš to duoną valgysite? Jei neperstosite skaitę, tai aš iš ambono (sakyklos) išaiškinsiu vardus ir pavardes ir išrišimo neduosiu.“

Man rodos, jei žmogų nuo mažatvės lig pusei amžiaus būtų laikę kalėjime, o paskui išleidę ant šviesos ir vėl liepę eit į kalėjimą, — tai geriau jis sausa duona mistų, nekaip kalėjime kuogeriausiu valgymu. Čičykiai tai supranta — tuščias klebono darbas.

Krap.

**Žeimis** (Pan. pav.) *Nedėkime rusams pinigų.* Per Devintinį kunigas užsakė, kad maldoms pasibaigus prie durų stovėsią du vyrų su padėklomis ir rinksią pinigus ant aklųjų „nes — sako — išėjęs toks carienės ir tam tikro aklųjų komiteto meldimas. Komitetas aklusius prižiūri, mokąs ir duodąs maistą.“

Kunigo beklausydamas mąstau sau: geriau atiduosiu tą kapeiką savo ubagai, nekaip to komiteto kasai. Gali būt, kad mūsų aklųjų varnos nė kaulo nenuneš, ne tik kad jie ten gaus mokslą ir maistą; ogi jų moklas, kam mums tiktų? Bene su juo čia pelnysies duoną?

1901 m. Grikpedžių Žemeliūnas ir Naciūnų Taunis buvo padavę prašymus į carienę melzdamu pašalpos. Nedavė. Ar negeriau būtų, kad mes įtaisytume ubagų ir pavargėlių šelpiamą draugystę, nekaip eitų mūsų pinigai į rusų rankas. Iš jų nebe išgausi, kaip iš žąsies avižų.

*Krap.*

**Seda** (Telšių p.). *Uriadninko darbai.* Sedos uriadninkas Dobrovolskis šiteip pradėjo nuo žmonių pinigus lupti. Jis prisakė dešimtininkams, kad visus vežimus, kaip tik pradės temti, gaudytų ir vežtų į jo kiemą. Dešimtininkai teip ir daro: kaip tik žmogus kur pasitraukia nuo arklių, tai vežimas tuoj ir atsižvelgia pas uriadninką. Atėjusiems arklių jis pradeda privadžioti, kad tai esąs toks įstatymas, kad vakare jis turis tiesą arklius areštuoti: mat gali būti vogti. Gudresniems, kurie prie jo kailio pradeda taisyties, jis tuojaus atiduoda arklius, bet kvailesniejie bučiuoja uriadninko rankas ir spaudžia rublinę, kad tik sugrąžintų arklius. Žinoma „kvailį ir bažnyčioje muša!“

*Než.*

**Iš Telšių kalėjimo.** Pereitą metą atvarė pas mus į kalėjimą apie 40 ypata, jaunų ir senų, abiejų lyčių. Visi jie salantiškiai. Atsitiko su jais šiteip

Kokį tenai ūkininką Einikį norėjo dvarponis (pavardė? *Red.*) išvaryti iš samdomo jo gyvenimo. Šitas norėjo užsigyventi ir nepasidavė išvaromas. Dvarponis sušaukė visą Telšių pavieto policiją (? *Red.*). Už Einikį užsistojo jo kaimynai. Kelias dienas, užsidarę Einikio triboje, jie narsiai gynėsi nuo policijos. Antgalo pribuvo Kauno gubernatorius su kazokais, ir žmonės tuokart be pasipriešinimo pasidavė. Tame-pat laike pavieto viršininkas nušovė vieną senutę bobelę, kuri sviedė jam akmeniu. Viršininkas paskelbė, būk patįs žmonės nušovė savo senę, nemokėdami vartoti ginklų, ir pas visus areštuotuosius padarė kratą... Tie vargšai sėdi jau kelintas mėnuo ir nieko nežino, ką su jais padarys. Kuriuos - ne - kuriuos, padėkime, jau išleido už kauciją, o kitus išsiuntinėjo į kitus kalėjimus. Jų byla pavesta Kauno apygardos teismui (okružnam sūdai).

*Nežinomas.*

**Telšių pav. Judošiai — išdavikai.** Parašysiu čia keletą žodžių apie mūsų kampo judošius — išdavikus. Juozapas Taujėnis iš Pavidukio, buvęs staršina, o paskui storasta; Kazymieras Letukis iš Dumaičių, Renavo šimtininkas; Antanas

Josmontas iš Dumaičių; Vilkų Paulauskis; miesto (kurio? *Red*) advokatai: Pranyš Petrauskis, Einikis, Eičinas, ir antgalo Sedos žandaras Chrenovas — tai visa paslaptinės policijos gauja. Jie tai per Banių ir Vizgaudžio tyrinėjimą (žr. kor. iš Barstyčių) pirkto liudytojus ir stengėsi visokiais būdais juodu prapuldyti; jie tai prisiekė Hofmanui būti tikrais caro tarnais ir „cicilistų“ naikintojais, kaip jie patys sakosi. Užtat ir valdžia baisiai juos pamylėjo. Taujėnis ir Josmontas seniai turėjo jau sėdėti cypėj už „podlogus“ ir kyšius, nes buvo jau aiškiai tai išrodyta, ir tarpininkas buvo jau juodu teismui (sūdai) padavęs. Bet žandarų viršininkas Hofmanas su prokuroro pagelbininku teip užsistoję už caro tarnus, kad ir teismo nebebuvo. Kaz. Letukis teip - pat už neteisią prisieką turėjo papulti, bet vietoj apkaltinimo gavo dar 14 rubl. 86 k ir pagyrimą.

Bet nors ir teip šie judošiai valdžios yra mylimi ir apginami, vienok ir jiems nelabai laimė tėtišypso. Josmontas ir Taujėnis bijosi ir pro duris išeiti, nes daug žmonių yra jau suėdęs: bijosi kailį iduoti. Letukis, kurį Hofmanas buvo į Šiaulius per šnipą išsivežęs, jieškosi jau galo: žemę skolininkai pardavė, o pagrižti teipgi bijosi.

Dabar vagims ir visokiems prasikaltėliams atsirado gera spraga: matydami bausmę jau bekybant gali be baimės telktis į policijantų ir šnipų eiles.

*Nežin.*

**Barstyčių m.** (Telšių. p.). *Areštai.* Paskelbė pas mus, būk nedėlios dieną prieš Joną (pernai? *Red*) du raitininku, jodamu per Barstyčių miestelį, dalijo lietuviškus atišaukimus ir kitokias knygeles. Atsirado tuojaus ir judošiai — išdavikai, kurie parašė žandarų viršininkui Hofmanui pranešdami, būk jie žiną tuos kaltininkus. 5 rugpiučio atsibeldė Hofmanas su prokuroro pagelbininku, su daugybe žandarų, uriadninkų ir dešimtininkų ar 8-se vežimuose. Padarė kratą pas D. Bani (buvusį Liepojaus gimnazistą), bet nieko ypatingo neradę, sustatę protokolą nuvažiavo pas V. Vizgaudį, bet ir čia nieko nerado. Nors ir nieko nerado pas juodu, vienok abudu areštavo ir patupdė į Telšių kalėjimą. D. Bani paleido po trijų mėnesių už 500 r., o Vizgaudį — po šešių mėn. už 300 r. Per tyrinėjimą Hofmanas taisęs visokias kilpas; tai pasiverzdavęs nieko neišmanančiu, tai vėl geriausiu žmogumi ir tt. Kada Vizgaudį iš Telšių atvežė į Šiaulius, Hofmanas atbėgo kartą į kalėjimą nešdamosi 2 svaru

dešros ir tarė: „Ėsk, broli, ir aš toks-pat buvau, ir aš kibydavau atsišaukimus . . . tai niekai — jaunystė!“ Kitiems atnešdaves jis popierosių teip-pat sakydamas. — *Nežinomas.*

**Telšių pav. Atsišaukimai.** Pas mus pereitą metą buvo keturis kartus išklijuoti atsišaukimai: pirmą-kart apie šv. Joną Barstyčių apylinkyje; antrą-kart apie šv. Petrą Ilakių ir Renavo apylinkyse; trečią-kart per didžiąją kalvariją (Kalvarijoj? Red.) — ir ketvirtą — per Škaplėrną Sedos apylinkyje. Tie atsišaukimai labai buvo sujudinę maskolius, ypač per didžiąją kalvariją.

*Nežinomas.*

### Suvalkų gub.

**Senapolis.** *Kunigai — persidavėliai.* Carui paliepus, kad visose vidutinėse Lenkų karalystės mokyklose tikėjimo dalykai būtų išguldomi vietinių žmonių kalba, Senapilio „batiuška“ kun. Miknevyčius pradėjo siusti. Jis apturėjęs popierą iš Seinų konsistorijos, kad nuo vakacijos š. m. tikėjimo dalykus išguldinėtų lietuviškai ir lenkiškai, nubėgo pas gimnazijos direktorių Bobruką ir tarėsi, kaip nuo to išguldinėjimo lietuviškai ir lenkiškai išsisukti; čia reikia atsiminti, kad Miknevyčius blogai kalba lenkiškai ir dar blogiau lietuviškai, maskoliškai teipogi menkai tekalba ir užtat gimnazijos mokiniai dažnai savo „batiušką“ išjuokia. Neužilgo Miknevyčius gauna iš Seinų konsistorijos popierą, kad dvasiška Seinų valdžia ketina jį paskirti klebonu į Šventežerį (Seinų paviet.), bet Miknevyčius žinodamas, kad jojo visi lietuviai neapkenčia, o apie Šventežerį dar Dzukija, neapsiėmė būti Šventežerio klebonu ir atrašė į Seinus kun. Antanavyčiui, Seinų vyskupystės valdytojai, kad jam duotų kleboniją kur-nors Mozurijoj Lomžos gubernijoje, kur žmonės nepažįsta jo ir nežino, koks jis paukštis. Štai Miknevyčius gauna ir trečią popierą iš Seinų konsistorijos, kad dvasiška Seinų valdžia paskiria jį klebonu į Bialaševą (Lomžos gub.); ant šio pasiūlymo Miknevyčius iš sykio būk sutinka, bet vienkart rašo į Varšuvą pas apygardos globėją skundą ant dvasiškosios Seinų valdžios, kuri nekenčianti jo būk už-tat, kad ikišiol jis rusifikavo Senapilio gimnazijos mokinius, ir prašo, kad Varšuvos globėjas būtinai jį sulaikytų ant vietos prie Senapilio gimnazijos, už ką jis prižada ir toliau tikėjimo dalykus išguldinėti gudiška kalba. Iš to matyti, kad „batiuška“

Miknevyčius ranka į ranką eina su maskoliais. Miknevyčiaus vietą prie Senapilio gimnazijos Seinai paskyrė prefektu kun. Juozą Ruseckį, žmogų dar jauną bet silpno būdo, kursai menkai teiŝgalės kovoti su maskoliais. Maskoliai dabar jau apsiėmė kasmet mokėti ir dvi algis prefektams, kad tik Miknevyčių sutūrėtų ant vietos. Jau dabar pasirodo, kad Miknevyčius yra tikras judošius. Bet Seinų vyskupystėje ne tik vienas Miknevyčius yra parsiėdavęs maskoliams, — yra čia dar ir daugiau tokių „batiušų“. Terp kitų išymus yra kun. Adamavyčius, Vygrių (Suvalk. p.) klebonas; šis netikėlis kunigas 1900 metuos priėmė į bažnyčią Vygriuose su vyskupiškėmis iškilėmis Suvalkų gubernatorių Labanovą — Rostovskį. Mat Suvalkų gubernatorius išgirdo, kad senovės gadinėje Vygriuose buvo vienuoliai — kamendulai, kurie turėjo labai gražią bažnyčią: Vygrių bažnyčia buvo iš tikro labai turtinga, ir dabar dar šis-tas nuo senovės pasiliko; gubernatorius atlanė Vygrius, o klebonas Adamavyčius atvažiavus gubernatoriui liepė uždegti visas žvakes ant didžiojo altoriaus, vargamistrai liepė žaisti ant vargonų, o pats apsirengęs komža, stula ir kapa sutiko gubernatorių prie didžiųjų bažnyčios durių; klebonas Adamavyčius sutikęs gubernatorių pašlakstė jį švęstu vandeniu, o gubernatorius įėjęs į bažnyčios vidurį pradėjo tripetes daryti ir kakta į žemę mušti. Mat su kokia iškilme mūsų kunigėliai priiminėja maskolius į katalikų bažnyčias! . . .

Pats dabartinis Seinų vyskupystės valdytojas kun. Antanavyčius irgi ne geresnis už kitus; jis, matyt, norėdamas įgyti maskolių malonę ir būti Seinų vyskupu a. a. Vysk. Baranauskiui mirus, teipogi maskoliams į karvošį bučiuoja. Skaitome lenkiškame š. m. laikraštyje „Gazeta Polska“, išėinančiame Varšuvoje, būk kun. Antanavyčius labai iškilmingai sutikęs Suvalkų bažnyčioje generalgubernatorių Čiortkovą ir net jam bažnyčioj maskoliškai pamokslą pasakęs.

*Rusofilas.*

**Senapilis.** *Priedas prie žinių apie kunigus-persidavėlius* (žr. augš.). Jau skaitytojai žino, kad „batiška“ Miknevyčius eina ranka į ranką su maskoliais. Dvasiškoji Seinų valdžia tikėjosi iškrapštysianti „batišką“ iš Senapilio gimnazijos, bet dabar, kaip pasirodo, jis greičiau pasiliks ant vietos, nes maskoliai prilaiko jo pusę.

Kunigas Antanavyčius, Seinų vyskupystės valdytojas, buvo pasiūlęs „batiuškai“ Miknevyčiui kleboniją, bet šis nuo jos atsisakė; dabar kun. Antanavyčius prisakė „batiuškai“, kad jis tą savo atsisakymą paduotų dvasiškai savo valdžiai į Seinus ant popieros parašytą; čia jau „batiuška“ yra „prispaustas su šakėmis prie sienos“, nes jeigu jis nepaduos ant popieros to savo atsisakymo nuo parapijos, tai tada dvasiškoji valdžia lieps jam tai padaryti per prievartą, o jeigu jis paduos tą atsisakymą, tai tą-syk jau klebonijos niekad nebegaus, nes Seinai jau turės atsisakymą nuo klebonystės, paties „batiuškos“ padarytą.

Pralotas Antanavyčius tikėjosi tapti Seinų vyskupu, bet jau dabar vargiai kas bebus, nes prasižengė ir maskoliams, nepriimdamas šimet prieš vakacijas (1903 m) nuo jų tematų rašytiems maskoliškiems klėrikų egzaminams\*), prasižengė teipogi savo dvasiškai valdžiai, sakydamas maskoliškai pamokslą Suvalkų katalikų bažnyčioj Čiortkovui, Varšuvos generalgubernatoriui.

Kalba būk Seinų vyskupu greičiau galis tapti kun.  
Prapuolianis iš Petropilio. *Slampa.*

**Javoravas.** (Senap. p.) *Vaitai — vagis.* Čia išdygo jau ir vėl Javoravo gmino kanceliarija, kurią buv. vaitas Treigys sudegino. Mūsų vaitai, apskritai kalbant, mėgsta puotas, girtuokliavimus ir kortas: tą viską mėgo ir Treigys, b. Javoravo vaitas, tą mėgo ir Lelešius, b. Kvietišio vaitas. Kortoms ir paleistuvystėms reikia daug pinigų, o ponai vaitai, kaipo ponai, pinigų daug turi, nes valdo visą gmino kasą Treigys ir Lelešius belėbaudamu ištuštino gmino kasas. Bet štai, nelaimė, tas pavieto viršininkas ir tarpininkas sėdi ponams vaitams ant sprando ir jeigu, Dieve mylėk, nerastų gmino kasoje visų pinigų, tai jau tada prapuolęs vaitelis.

Išėmė iš kasos pinigus Treigys, ir norint išsisukti iš nelaimės reikia deginti gmino kanceliariją — tuomet mat „pinigai ugnyje sudegė“! Bet čia atsiranda Treigio priešai, kaip antai Overa iš Beržinbūdės ir kiti, kurie faktais išrodo, kad Treigys tyčia kanceliariją sudeginęs. Policija paklausius Overos skundų sodina Treigį į Kalvarijos kalėjimą, kur nabagėlis

\*) Visos Lenkijos vyskupai nepriėmė tematų rašytiems maskoliškiems egzaminams.

Treigys turejo išstupėti iki bylai pusantro metų. 12 geg. š. m. (1903) tavo Senapilyje Treigio byla perkratyta; nuspręsta Treigiui dar vienus metus išstupėti Kalvarijos kalėjime ir 1 500 r. atmokėti į gmino kasą.

Išmintingiau išsisuko iš nelaimės Kvietišchio gmino vaitas Kl. Lelešius; jis, kaip „Ūk.“ rašo, išėmė iš gmino kasos 26 tūkst. rublių; pajutęs, kad jau tarpininkas revidavos jojo kasą, paėmė su savim visas gmino knygas, kur buvo surašyta idėjimas ir išėmimas gmino pinigų, ir išbėgo į užsienį, kur ir dabar ten sau ramiai tebegyvena. Kalba, būk gyvenęs Berlyne ir save Prūsams pasidavęs kaipo politišką prasikaltėlį už lietuviškas knygas. Jeigu tai tiesa, tai čia jau Lelešius labai meluoja, nes gyvendamas Lietuvoj buvo jis tik policijos talkininkas ir sykiu su žandaraais krėtė ir plėše žmones; o antra, jis išbėgo ne už lietuviškas knygas, bet tik už išvogimą iš gmino kasos pinigų.

Treigys ir Lelešius — abudu yra lietuviu, abudu savo brolius lietuvius sunkiai nuskriaudė, nes tuos pinigus, kuriuos juodu išvogė iš gmino kasos, reikėjo ūkininkams ir vėl sudėti į gmino kasą; juodu abudu apvogė ne maskolių valdžią, nes „valdžios pinigai nei ugnyje nesudega, nei vandenyje nenuskęsta“, bet apvogė tik savo brolius lietuvius. Treigys ir Lelešius pamokina visus Lietuvos ūkininkus, kad už degtinę ir už alų daugiau neberinktų kokių ten išgamų į vaitus, bet rinktų tik tokius, kurie yra padorūs, geri lietuviai ir teisingi žmonės.

*Slampa.*

**Gudeliai** (Sen. p.) *Mokytojas — šnipas.* Čia yra pradinė mokykla, kur mokytojum yra garsus išgama Strempickas, policijantas, žandarų draugas; žandarai atkeliavę Gudeliuosna visados pas Strempickį nakvynę gauna. Pereitą pavasari Strempickas suskundė žandarams apie kelis kaimus, kur naminiai „daraktoriai“ mokino vaikus iš lietuviškų knygų; paskui skundė žandarams Balbieriškio vaitą Siemašką ir jo raštininką Galinaitį, būk šie nėsą ištikimais maskolių tarnais ir nepranešą policijai, kas jų gmine skaito lietuviškus raštus. Maskoliai įtikėjo Strempicko skundams ir vaitą Siemašką ir jo raštininką Galinaitį atstatė nuo vietos. Dabar į vaitus tapo išrinktas Gudelių Vilkutaitis, žmogus rimtas, prasilavinęs ir geras žmogus. Žmonės kalba, kad jau ir pats Strempickas, nors ir ištikimas

poliejos tarnas, bet jau galą liepto prilipęs, nes patį maskoliai dēlei jo biaueraus apsiėjimo ir nedoro gyvenimo nuo vietos asttatę.

*Slampa.*

**Gelgaudiškis.** (Naum. p.). *Valščiaus raštininkas apsivogė.* Š. m. 10 sausio buvo valščiaus susiejimas, ant kurio vos mažą valščionių dalis tebuvo susirinkusi, galėjo būti tik vienas trečdalis.

Valščiaus raštininkas drauge su vaitu (viršininko nebuvo) paminėjo, juog valščiaus reikalų stovis pasilieka pagal praeitus metus, be atmainų, priminė ir apie parengimą antros (dviklasinės) mokyklos, kuriai valdžia žadanti duoti visą užlaikymą, vien namo parengimas pasilieka valsčionims, bet kadangi tai atkartojama nebe pirmą kartą, tad ir ši-syk gelgaudiškiai nuo tos malonės vienu žodžiu atsisakė. —

Daugelis iš susirinkusiųjų liko nepakakinta krasos (pačto) reikalais. Krasą ligšiol valdė vietinis raštininkas, kurs pirm 3 metų pasisavino ją ir už jos užlaikymą ėmė 400 rub. kasmet.

Sošinskis (raštininko pavardė), parašęs susirinkimo nusprendimą ir nepriminęs jame negeistinių jam permainų, kaip antai krasos užlaikymo, nors valsčionis ir nusprendė, (ką nusprendė? Red.) pakvietė susirinkusius pasirašyti; pasirašė vos keturi iš buvusių. Bet raštininkas tuo nepasikakino, kad jis vėl pasisavino krasos užlaikymą be jokios permainos tolesniam laikui bet žemiaus valsčionių parašų tame pačiame nutarime dar pridūrė, juog gelgaudiškiai per susirinkimą 10 sausio nusprendė būsimam laikui padidinti valščiaus raštininko algą ir vietoje 180 rub. mokėti kasmet 360 rub., o vyriausiam Šakių apskrįčio žemsargiui padidinti metinę algą ir pridėti 10 rub.: žemsargis mat buvo ant susirinkimo, o todėl bijojo Sošinskis, kad jis nepraneštų valsčionims apie jo darbą.

Kai-kurie valsčionis, patyrę tą visa, padavė skundą gubernatoriui už pasisavinimą krasos prieš valsčionių norą ir prisidėjimą sau algos be valščiaus žinios. Išgirdęs tai Sošinskis, kad jo darbai atidengti, ir pabūgęs įmerkti savo kailį, pasiglemžė iš valščiaus „paskolinamai-taupomosios kasos“ su viršum 1400 rub. ir 28 balandžio iškūrė savo keliais, kur — nežinia, bet tvirtina, kad į Ameriką. Nemaža ir šaip nuo žmonelių paglemžė.

Kad jau Sošinskis papratęs buvo tokiais darbais užsiimti, tai ir iš senesnio laiko žinoma. Tikrai nepamenu, bet rodos

jau buvo apie jį minėtą „Ukininke“, kad jis Zyplių vaitą šauniai nusmaukė. Beto kada 1895 m. parkelė Sošinskį į Gelgaudiškį, tad valščionis padavę buvo prašymą pavieta viršininkui, kad jie Sošinskio nenori savo valščiuje; tada pavieta viršininkas buvo atsiuntęs žemsargių viršininką Gorélovą ištyrinėti, dėl kokių priežasčių nenori jo priimti. Sošinskio perkėlimo į Gelgaudiškį rūpinosi Panemunio Abdonas Zan'as, kursai tuo - kart buvo Gelgaudiškio dvarų administratoriumi ir su Sošinskio pagelba tikėjosi galūtinai atimsias gelgaudiškiams „servitutą“. Tada, nors Gorélovas atvažiavo ir jam gelgaudiškiai paaiškino, kad per Sošinskį yra jau keletas vaitų nukentę, o todėl jie jo nenori, bet Zano perpirktas jis pasakė valščionims, juog jų skunda esanti negana aiški, o Sošinskis esąs geras žmogus, todėl jis priimęs ant savo atsakymo, ir jei kas atsitiktų blogo, jis už viską atsakysias.

*Narkūnas.*

**Griškabūdis** (Naum. p.). *Kun. Marma.* Retai tėra turbūt tokių vietų, kaip mūs Griškabūdis! Žmonės dievobaimingi ir tamsūs begalo. Susipratimas tarp jų auga labai pamažu. Sumanančių vyrų labai nedaug — tik kur-ne-kur atskiros ypatos. Ir teisybę sakant, sunku mums pakilt iš miego, nes prie skriaudikų ir apgavikų (kurių pas mus nestoksta) prisidėjo ir mūs garsus, spėjęs įgyt jau mūsų laikraščiuose nemažą garsą, klebonas — kanauninkas Marma. Kalbu ypačiai apie Marmą, nes kitų kunigų minėti neišdrįstu. Priedu tik, kad prakilnesni kunigai, jei ir tenka kada-ne-kada pas mus už vikarus, tai tuo tampa išvyti. Čia mat reikia tokių, kad būtų lygiam lygus. Padėkim nors kun. Urbanavyčius, kurs skelbia iš sakyklos „atiduok dešimtinę iš tikro, iš pilno“. Žinoma, negalima prileist, juog darytų teip nežinodamas, kad dešimtinę jau atmesta. Griškabūdis da mat neišsižadėjo jos turbūt, perdaug skani, kad teip greit užmirštų ją! Bet faktas pats už save geriau liūdys. Ž liepos Vėdarų kaime mirė ūkininkas Jonas Pabrica. Jo žmona kaipo savo mylimą vyrą norėjo palaidoti jau šaip-teip gražiau, t. y. kad būtų nors dvejios mišios su žiburiais, kad varpais lydint skambintų ir muštų būgną. Užklausus jai kanauninko Marmos, kiek jau reikšią, šis atsiliepė: „O ką, liko, panie, namai (36 margai), gali nesigailėt nabašninkui palengvinti mūkas čyščiuje — duosi 100 r., bus dvejios mišios“. Moteriškė atsiminus, kad nėra iškur sugriebt tuo tarpu tą 100 r.,

pukštelėjus į ranką, vėl prabilo: „ką jau, kanaunikėli, ant kopos gavote 100 r., už išpažintį gavote 75 r., o dabar da vėl 100.“ — „Ką? — suriko jau suerzintas kanauninkas: „aš tau ne piemuo, vakar yra tenais už gautus atlaikiau mišias ant šlovės Panelės šv.“ Išsigandus moteriškė jau visai nežino, ką daryt: „ką jau, kanauninkėli, jau 50 r. tai duosiu, pinigų dabar neturiu, matot vasara, kur gausi“ . . . — „Už 50 r., atsiliepė klebonas — pas mus nėra dvejų mišių, jei nori, tai vienos bus be žiburių, kitaip negaliu, — aš norėjau gauti nuo tavęs 200 r. . . . O kad ne, pridėk 25 r. prie žadėtų 50 r. — tai atsiprovys dvejų mišios be žiburių“ — užbaigė klebonas. Neturėdama kur dingt, moteriškė, apsipylus ašaromis, išėmė tuos 75 r. ir užmokėjo. Bet kaip turėjo nusistebėti ši, kada už būgną ir varpus pareikalavo dar apie 10 r. (tikrai nenugirdusi, nes skubinosi bėgti laukan, bijodama, kad neimtų veržt vėl 200 r.). Šit, ką mes mokame klebonui; gal būti nieks neužgīs, kad čia nemažiau kaip dešimtinę. Tai faktas ne pirmutinis, daro teip su kiekvienu.

Š. T.

## Lietuviai svetur.

**Londonas.** *Naujas kunigas.* Antgalo lietuviai susilaukė jau savo kunigo, kuris atkeliavo čia iš Šveicarijos. Pasiliksias čia neilgai, nes esąs pasirengęs grįžti į Lietuvą, bet pirm iškeliavimo prižada pasirūpinti kito, savo įpėdinio.

Kun. Juozas Kalinauckas, sulenkėjęs lietuvis, tebegyvena Salezijonų kongregacijoje ir tikisi sulauksias progos į lietuviškąją parapiją išsiskverbti. Nors ir buvo jis vyriausiojo vikarijaus paskirtas į lietuvišką parapiją, bet nemokėdamas lietuviškai neišdrįso jos apimti ir atkeliavus dabartiniam, kuris savo pavardės negarsina, kantriai nusileido; matyt kongregacijos prefektas į tarpą įsikišo.

Naujas kunigas lietuvis yra daug švelnesnis už buvusį kun. Šlamą. Jisai kaip įmanydamas stengiasi sutaikinti priešingas partijas, tai yra Šv. Kazimiero parapiją su Šv. Petro Draugyste. Ikišiol vienok apie tai šnekos dar nebuvo ir turbūt tik susipratus privatiškai su Šv. Petro Draugystės Komitetu kunigas apgarsis viešai tų tarybų pasekmes. Kaip girdėti, Komitetas pasiliko tvirtai prie savo ir ant bet-kokių išlygų savo kasos nepaves

kunigui. Visi svarbesnieji Komiteto sąnariai, kaip a. pp. Howley, Barulis, Pilėnas ir Levinskis, nutarė savo nuomonių negarsinti ikitolei, kol kunigas jų viešai prie tarybų nepakvies.

*Kibšukas.*

**Ryga.** *Lietuviai ant pravoslavų atlaidų.* Kišių-ežeryje (prie Rygos) yra Rygos archiėrėjaus dvaras ir cerkvė, kurioje per šv. Joną atsilaiko metiniai pravoslavų atlaidai, ant kurių suvažiuoja apylinkės rusai. Kas-gi būtų galėjęs spėti, kad ir mūsų lietuviai tą vietą tuomet lanko! O švento Jono rytą man teko prisiziūrėti, kaip visi lietuvių jaunūmenės būriai tenai keliavo.

— Kur teip anksti keliaujate? — užklausa vieno būrelio.

— Į archiėrėjų.

— Ant atlaidų?

— Teip, gudiškus atlaidus — atsakė pasišypsojęs vienas iš būrio...

Labai nusistebėjau ir neišpasakytai pasipiktinau tokiu lietuvių pasielgimu.

*Vydžemės Paukštelis.*

### Kankintinių šelpimas už 1902 m.

*Gauta:*

|                                                  | mk  | fen. |
|--------------------------------------------------|-----|------|
| Nuo 1901 m. liko . . . . .                       | 763 | 87   |
| Nuo p. P. . . . .                                | 2   | 70   |
| Kopūstininkas . . . . .                          | 2   | 16   |
| Iš Amerikos per Olševskį . . . . .               | 852 | 00   |
| „Škotijos Šviesos Draugystė“, Holytown . . . . . | 11  | 48   |
| Per P. A. . . . .                                | 25  | 92   |
| Nuo J. J. . . . .                                | 47  | 52   |
| V. F. Stuklius iš Amerikos . . . . .             | 2   | 00   |

iš viso gauta 1707 65

*Išleista:*

|                          |     |    |
|--------------------------|-----|----|
| 1. L. V. . . . .         | 457 | 32 |
| 2. A. J. . . . .         | 344 | 50 |
| 3. L. . . . .            | 226 | 80 |
| 4. L. St. . . . .        | 157 | 98 |
| 5. V. P. . . . .         | 162 | 00 |
| 6. V. i Od. . . . .      | 108 | 00 |
| 7. A. B. . . . .         | 54  | 00 |
| 8. T. V. i Viat. . . . . | 54  | 00 |
| 9. V. M. . . . .         | 54  | 00 |
| 10. Ig. Č. i Od. . . . . | 32  | 40 |
| 11. J. J. i Od. . . . .  | 32  | 40 |

Knygų nupirkta kankintiniams už 16 52  
Korespondencija ir pinigų siuntinėjimas 14 01

iš viso išleista 1713 93

1903 metams deficitas 6 28

*Kankintinių Komitetas.*

## Kankintinių šelpimas per Srg.

### Gauta:

|               |            |
|---------------|------------|
| K. G. . . . . | 5 r.       |
| J. L. . . . . | 5 r.       |
| J. R. . . . . | 5 r.       |
| J. K. . . . . | 5 r.       |
| S. M. . . . . | 5 r. 23 k. |

Buvo žr. „Ūk.“ 1902 m.

N. 7 pp. 31 . . . . 34 r. 12 k.

59 r. 35 k.

### Išleista:

|                          |                    |
|--------------------------|--------------------|
| L. į Sm. . . . .         | 40 r.              |
| J. A. — pietums kalėjime | 19 r.              |
| Pačtos kaštai . . . .    | 35 k.              |
|                          | <u>59 r. 35 k.</u> |

## Atsakymai.

*Galvočiui.* Meldžiame ir toliaus mums siųsti žinias iš savo krašto. — Mes greičiau patartume Tamstai susirasti sau vietą pačioj Lietuvoj ir prisidėti prie lietuvių darbų ant vietos.

*Nežinomam, Padoviniečiui, Krap. ir k.* Tamstų ypačiai meldžiame rašyti aiškiaus ir didesnius palikti tarp eilių tarpus.

### Naujai prisiųsti Redakcijai raštai (rankraščiai).

*Žemaitės:* „Kunigo naudą velniai gaudi“ ir „Bulius rubeži aus sargas;“ *Lendrės:* „Lapeliai“ ir „Aš greit pas jus pagrišių;“ *Jurgio Spurgio* „An didžiųjų atmainų slenkščio;“ *Kandida'o į kunigus* „Judošystė Kristau įpėdinio.“

### Iš atsiųstų Redakcijai raštų išsiųsta:

„*Darbininkų Balsui:*“ *P. Aniuolo* „Tautos parazitai“ ir *A. Meškaus* „Ant maskolių.“ „*Vienybei Liet.*“ *A. Meškaus:* „Ant Armino kapo,“ „Tragedija iškabos p. Gustaičio ir Kc. Senapilėj;“ „Atminčiai iškabo Gustaičio;“ *Šunapikio* „Mūsų dvasiškija;“ Eilės: *J. Ž. Pašėsupiečio;* „Šešup ir Lietuvą“ ir „Kankintinių giesmė;“ *A. Meškaus:* „Terp skausmų,“ „Neuž gesyta meilė Tėvynės;“ *M. Žilvičio:* „Lietuvos priešams,“ „Šešupė;“ *K. Vuosliū* „Lietuvos jaunumenė,“ „Lietuvos ūkininkams;“ *P. Galvočiaus* keliolika eilių iš viso 19 puslapių, — ir *Nežinomo* kor-os iš Kalvarijos, Ilakių ir Bukunėi sodos. „*Tėv. Šar.*“ *Naujo kareivio* korespondencija iš Rygos.

**Nuo Redakcijos.** „Naujienu“ Redakcija meldžia mus pranešti skaitytojams, kad po N. Metų „Naujienu“ toliaus ji nebeišleidinės, o š. m. 1 ir 12 išleis kartu vienoj knygutėj. —

Atsakomasis Redaktorius J. Lapinas.

# Naudingos ir smagios pasiskaityt knygelės.

35

|                                                                                                      |         |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| 1. Naudingi skaitymai iš prigimtės mokslo su daugeliu paveikslėlių                                   | 30 kap. |
| 2. Iš kur akmenys ant mūsų laukų atsirado (su paveikslėliais)                                        | 20 "    |
| 3. Saulės ir mėnesio aptemimai (su paveikslėliais)                                                   | 20 "    |
| 4. Pirmutinė pašalpa umai susirgus: teipogi gėralai alkogolin. ir taboka                             | 15 "    |
| 5. Kapai didžių kunigaikščių ir karalių Vilniuje                                                     | 15 "    |
| 6. Gato mašinos ir gelžkeliai (su paveikslėliais)                                                    | 10 "    |
| 7. Pamokinimas, kaip nuo pagedimo apsaugoti žmones, pagedusių<br>šunų aprietus                       | 6 "     |
| 8. Džiova ir kaip nuo jos apsisaugoti                                                                | 6 "     |
| 9. Patarmės moterims, kurios nori but sveikos                                                        | 10 "    |
| 10. Trumpa šneka apie limpančias ligas ir kaip nuo anų atsiginti                                     | 10 "    |
| 11. Tris pamokslai apie gaspadorystę dėl gaspadorių sodiečių (antra laida)                           | 15 "    |
| 12. Bulvių vaisinimas                                                                                | 15 "    |
| 13. Žaibas ir griaustinis (su 21 paveikslėliu)                                                       | 20 "    |
| 14. Apie Joną Gutenbergą ir apie tai, kaip žmonės rašymo ir spaudos<br>išsimokė (su 10 paveikslėliu) | 20 "    |
| 15. Kas tai yra dirbama žemė, kaip ji atsirado, kokie yra jos<br>skyriniai ir kaip anuos pažinti     | 15 "    |
| 16. Epikteto aforizmai su pridėjimu keleto skyrių iš jo „Prunatavimų“                                | 15 "    |
| 17. Trumpa geometrija                                                                                | 50 "    |
| 18. Ukiškos draugystės įvairiuose kraštuose                                                          | 10 "    |
| 19. Parinktos lietuviškos dainos pagal Antaną Juškevičių                                             | 6 "     |
| 20. Kaip apsiireiskia gyvastis žmogaus kune (su 35 paveikslėliais)                                   | 15 "    |
| 21. Tekinimo amatas (su 47 paveiksl.)                                                                | 15 "    |
| 22. Avižų auginimas (su 8 paveiksl.)                                                                 | 10 "    |
| 23. Vienas iš mūsų tur apsivesti                                                                     | 10 "    |
| 24. Nekurie amatai (su 43 paveiksl.)                                                                 | 20 "    |
| 25. Įrankis dėl pagerinimo ir sutaisymo šosiejinių ir<br>paprastų kelių (su 40 paveiksl.)            | 15 "    |
| 26. Gyvenimas šv. Kazimiero (su 3 paveiksl.)                                                         | 10 "    |
| 27. Givenimo džiaugsmas. Pagal Lebboką P. N. sutaisita                                               | 30 "    |
| 28. Ką ir kaip nekurie amatininkai darba                                                             | 20 "    |
| 29. Trumpa visuotina istorija. I dalis. Senovės istorija                                             | 20 "    |
| 30. Savišelpystė                                                                                     | 30 "    |
| 31. Sofokles. Antigona (tragedija). Vertė J. Š.                                                      | 20 "    |
| 32. Pirmą pagelbą nelaiminguose atsitikimuose                                                        | 40 "    |
| 33. Kas ir kiek žemės gali pirktis Lietuvoj                                                          | 10 "    |
| 34. Miškų, laukų, sodų, daržų eibės ir bausmės už jas                                                | 10 "    |
| 35. Džiova ir kova su ja                                                                             | 30 "    |
| 36. Dikaviečių apmedžiavimas                                                                         |         |
| 37. Paprasti išdarbiai iš sakų                                                                       |         |
| 38. Išdirbimas pinamųjų daiktų                                                                       |         |

Adresas: M. Saunus, Tilsit, Ostpreussen,

Fabrikstrasse No. 27.

## Apgarsinimai.

---

### Rinkite pasakas

padavimus, burtus, mįsles, priežodžius, senovės dainas ir kt.  
ir siųskite šituo adresu.

Dr. Basanovicz à Varna

Bulgarie.

---

## „Lietuva.“

### Savaitinis laikraštis,

išeina kas pėtnyčia Chicago, Ill., Šiaurinėj Amerikoje;  
talpina savyj daug mokslingų straipsnių ir paduoda svarbiausias žinias iš viso pasaulio. Metų prekė:  
Amerikoje dol. 2, Europoje dol. 3, arba 6 rub.

„Lietuva“ išleidžia mokslo knygas, tarp kurių yra svarbiausios Etnologija, Geografija, Mokslas apie žemę, Senų gadylių išnykę sutvėrimai, Žodynas lietuviškos ir angliškos kalbų ir kt.

Laikraštį „Lietuva“ ir viršminėtas knygas galima gauti pas:

[M. Saunus, Tilsit, Fabrikstr. 27.

Ostpreussen. Germany,

arba pas išleistoją:

A. Olszewski, Sub-Station 60,  
Chicago, Ill. North-America.

81. 827. 13